Lina Pliško – Melani Ivetić

O GOVORU BUTORA

dr. sc. Lina Pliško – Melani Ivetić, Sveučilište Jurja Dobrile, Pula, izvorni znanstveni članak

UDK 811.163.42'282(497.5-3 Istra)

Mjesni govor Butora u dijalektološkoj literaturi još uvijek nije opisan, tako je i s većinom štakavsko-čakavskih govora Tinjanštine.

U radu prikazujemo rezultate istraživanja mjesnoga govora Butora na alijetetnoj, alteritetnoj te arealnoj razini razlikovnosti. Jezične značajke Butora usporedili smo sa susjednim, dosad istraženim, tinjanskim ikavskim govorima. Zaključili smo da se rezultati na svim jezičnim razinama podudaraju te da čine kompaktnu skupinu tinjanskih ikavskih mjesnih govora.

Mjesni govor Butora prema Brozovićevoj klasifikaciji čakavskih dijalekata pripada jugozapadnomu istarskomu ili štakavsko-čakavskomu dijalektu.

Ključne riječi: *Butori; Istra; općina Tinjan; jugozapadni istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt; čakavsko narječje; alijeteti; alteriteti; arealne značajke*

Uvod

Butori teritorijalno i administrativno pripadaju istarskoj općini Tinjan[1]. Općina, koja je od 1993. samostalna, prostire se na površini od 52,97 km^2. Prema popisu stanovništva iz 2001. ima 1770 stanovnika.

Butori su smješteni 3 km zapadno od Tinjana na regionalnoj cesti Tinjan – Baderna. Susjedna su mu mjesta: Ivetići, Rudići, Jakovici, Bašići, Grintavica, Banki i Milohanići. U Butorima danas živi 35 stanovnika. Prosječna im je dob 37 godina[2]. U

[1] Općini Tinjan pripadaju i sljedeća naselja: Bašići, Jakovici, Lovrečići, Srbinjak, Mohori, Červari, Vitasi, Piškova Stancija, Pilari, Rudići, Ivetići, Grintavica, Banki, Milohanići, Brečevići, Grimani, Milinki, Hlistići, Jakovici, Pajci, Peljaki, Milotići, Picupari, Šurani, Tinjan; Tomičnin, Gregi, Prenci, Kringa, Brinjani, Faturi, Kučići, Hrvatini, Gregorci, Danijeli, Pavletići, Jelovci, Zlatini, Kmačići, Mofardini, Pinezići, Terlevići, Frankovići, Ribari, Gospodi, Radetići; Duhići, Muntrilj, Jurasi, Pinčani, Žužići, Starići, Bratovići, Rajki, Brčići, Pajići, Jurići.

[2] Prema godinama starosti broj stanovnika raspoređen je ovako: 0 – 15 godina = 7 stanovnika, 16 – 20 godina = 3, 21 – 30 godina = 6, 31 – 40 godina = 3, 41 – 50 godina = 9, 51 – 60 godina = 3, 61 – 70 godina = 0, 71 – 80 = 3, 85 godina = 1.

mjestu su raširena sljedeća prezimena i obiteljski nadimci: Brečević (nadimak Jadruci – 2), Ivetić (nadimak Bortulovi – 4), Jakus (nadimak Liziovi – 2), Šuran (5), Vlahović (nadimak Drndići – 9), Žunta (nadimak Maženići – 7) i Smolica (6).

1. Govor Butora u dijalektološkoj literaturi

Mjesni govor Butora još uvijek nije opisan. Tako je i s većinom doseljeničkih ikavskih štakavsko-čakavskih govora tinjanske općine.

Govor Tinjana, središta Općine, ekavskoga je refleksa jata, pripada središnjemu istarskomu poddijalektu sjevernočakavskoga dijalekta (Vranić 2005: 40–41; Isto, dijalekatska karta).

Značajnijih i opširnijih rasprava o tinjanskim čakavskim ikavskim govorima u starijoj dijalektološkoj literaturi nema. O značajkama tih govora, ili pak o njihovoj klasifikaciji, može se doznati iz nekoliko izvora.

J. Ribarić u svojoj raspravi *Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri* (1940.) i u priređenom izdanju iste rasprave pod naslovom *O istarskim dijalektima* (2002.). ne bavi se posebno tinjanskim govorima. On ih tek uvrštava u štokavsko-čakavski prijelazni dijalekt Slovinaca (Ribarić 1940: 46–50; 2002: 66–71). M. Małecki u *Pregledu slavenskih govora u Istri* (2002: 82–86; 120–123) (ili u istoj raspravi na poljskome jeziku *Przegląd słowiańskich gwar Istrji,* 1930: 103–108; 154–160) spominje Butorima susjedne Kringu, Hrvatine, Muntrilj i Žužiće u sklopu štokavskih govora vodnjanskoga tipa. Iz priložene tablice na kraju rasprave mogu se iščitati jezične značajke tih dijalektoloških punktova (Małecki 2002: 116–118; 1930: 146–148), koje bismo prema današnjim klasifikacijama čakavskih dijalekata uvrstili u značajke jugozapadnoga istarskoga ili štakavsko-čakavskoga dijalekta (Brozović 1988: 88 i dijalekatska karta).

U raspravi o jezičnim značajkama jugozapadnih istarskih govora M. Hraste navodi Kringu te njoj susjedne Kmačiće i Mofardine (Hraste 1964: 13–14). Te mjesne govore naziva "čakavsko-štokavskim govorima u Istri" (Hraste 1964: 28).

U recentnoj su dijalektološkoj literaturi, na alijetetnoj, alteritetnoj i arealnoj razini razlikovnosti opisani Butorima susjedni mjesni govori Hlistića (Pliško 2007: 95–106) i Kringe (Pliško, Ljubešić 2009: 97–105).

2. Istraživanje mjesnoga govora Butora

Terensko istraživanje mjesnoga govora Butora obavljeno je 12. svibnja 2009.[3] U dijalektološkome je punktu s izvornim govornikom, gospodinom Jankom Brečevićem (rođ. 1953.), ispunjen Upitnik za istraživanje jugozapadnih istarskih govora i diktafonom zabilježen razgovor na temu seoske svakodnevice, događaja iz djetinjstva i

[3] Terensko je istraživanje obavila Melani Ivetić, diplomantica Odjela za humanističke znanosti, Odsjeka za kroatistiku Sveučilišta Jurja Dobrile iz Pule, za potrebe izrade svoje diplomske radnje *Mjesni govor Butora*, napisane pod mentorstvom dr. sc. Line Pliško i obranjene 2009.

školovanja našega sugovornika, radova u vinogradu i polju. Upitnikom su provjeravane alijetetne (općečakavske jezične značajke najvišega razlikovnoga ranga), aletritetne (čakavske jezične značajke nižega razlikovnoga hijerarhijskoga ranga) i arealne jezične značajke (jezične značajke zajedničke govorima pojedinoga areala). Iz snimljenoga su jezičnoga korpusa izdvojene jezične značajke koje nisu istraživane Upitnikom, kao što su naglasni sustav, refleks jata, disimilacije...

S obzirom na zanimljivu prosječnu dob stanovnika Butora, naša je pozornost bila usmjerena na proučavanje govora srednje generacije govornika, jer su najzastupljeniji. Zanimalo nas je u kojoj mjeri ta generacija čuva materinsku čakavštinu i koje su se jezične promjene dogodile u posljednjih pedesetak godina, nakon Hrastina istraživanja jugozapadnih istarskih govora (Hraste, 1964).

Mjesni govor Butora proučavali smo i u kontekstu dosad istraženih štakavsko-čakavskih tinjanskih govora.

3. Rezultati istraživanja mjesnoga govora Butora

3.1. Općečakavske jezične značajke najvišega razlikovnoga ranga (alijeteti) u govoru Butora

3.1.1. Zamjenica ča se uzima kao kriterij najvišega razlikovnog ranga, odnosno alijetet i označava "čistu drugost od svih drugih" (Moguš 1977: 13). U hrvatskom standardnom jeziku zamjenica *ča* javlja se u opoziciji s oblicima *kaj* u kajkavskom i *što* u štokavskom narječju.

U mjesnome govoru Butora ona je potvrđena u različitim značenjima i sudjeluje u tvorbi drugih oblika:

a) kao upitna zamjenica za neživo (*ča* < *čə* < **čь*): ***Čä*** *se, ovãko, domĩšl̥ate?*; ***Čä*** *se nâjveč kvārïlo?* i kao odnosna zamjenica za neživo: *Igrälï smo se* ***câ*** *smo si načĩńali mâle vozïče...*; *...****čâ*** *je sẽstra pösla...*

b) kao neodređena zamjenica za neživo – ništa – *nïš* (<**ni + čə > nič > niš)*: *Od tega ni* ***nïš****, to je sämo trösak;* i nešto – *ništo (<*ni +čə + to)*: ***Nïšto*** *bin ti rëka.*

c) kao upitna i odnosna zamjenica u značenju 'čiji' – *čïgö̈v, čïgö̈va, čïgö̈vo* i njezine tvorenice 'ničiji' – *nïčigov, nïčigova, nïčigovo*: ***Čigö̈v*** *je to mûž?* ***Čigö̈vo*** *je ovo dĩte?* ***Čigö̈va*** *je to šćî? To nî* ***nïčigovo****.*

d) kao neodređena zamjenica u značenju 'svačiji' – *svä̈čigov, svä̈čigova, svä̈čigovo*: *To je* ***svä̈čigova*** *brïga.*

e) Uzročni veznik *jer* što u jugozapadnomu istarskomu dijalektu ima vrlo često oblik *aš*, koji je podrijetlom prilog – sraslica (*za + *čь* > za + č > zač > ač > aš), u govoru Butorčana zamijenjen je standardnojezičnim oblikom *jer*: *...da mi pomöru vēzäti* ***jer*** *sâm to ne mören,* ***jer*** *san na dëlu...*; *... morân xi nâjti* ***jer*** *õna je stâra...*

3.1.2. U čakavskome su sustavu, osim u obliku nominativa zamjenice *ča (čə̑ < *čь)*, i u drugim primjerima zabilježeni prijelazi u puni samoglasnik poluglasa u "slabu" položaju. U Butorima su to: a) starojezični prijedlog *va (və̑ < *vь),* samo u primjerima – *väjk/väjka*, *Vazän, vazmëni*: ***Väjk*** *san glëda lîpo te mâlice*...; *Nâjdräjži mi je* ***väjka*** *ńëmački äuto BMW*; b) stari prijedlog *kadi/di* (< *kə̑de >*kъdě)* i izvedenice iz toga prijedloga (u značenju 'svugdje' i 'nigdje') *sväderi* i *nïderi*: *Grên tämo* ***kadï*** *mi je böḷe.* ***Sväderi*** *je nëbo.* ***Nïderi*** *ni tako dõbro.* c) imenica *mlin – mälin (mə̑lin̑ə̑ < *mъlinъ)* i njezina izvedenica *mälinar* i d) instrumental zamjenice *jâ – s nämon (< manon < mə̑nom < *mъnojǫ)*.

3.1.3. Dvojaki refleks prednjega nazalnog vokala *ę*

Prednji nazalni vokal *ę* u čakavskome se narječju mogao ostvariti kao *a* iza palatala po formuli *j, č, ž + ę = ja, ča, ža (jazik < językъ, počati < počęti, žati < žęti)* i kao *e* u ostalim pozicijama *(meso < męso, govedo < govędo)* (Moguš 1977: 35). Starija faza, prelazak *ę* iza palatala u *a,* u Butorima nije ovjerena, a novija, prelazak *ę* u *e*, ovjerena je u sljedećim primjerima: ...*nâjvïše u trëčen* ***mïsecu***...; *Rakïja oko* ***pedesetpêt***, ***šezdesêt***.; ...*u* ***desêten***, *jedanäjsten* ***mïsecu*** *se posïjalo...;* ...***počëtkon*** *sêdmega* ***mïseca*** *se* ***žëlo***...

3.1.4. Naglasni sustav

Govor Butora, prema Moguševoj teoriji (1977: 53) ima noviji tronaglasni sustav. Taj je sustav zahvaćen parcijalnom, ali sustavnom izmjenom naglasnog mjesta koja je dovela do djelomične izmjene distribucijskih pravila u odnosu na stare i starije akcenatske sustave.

Temeljni naglasni inventar jugozapadnoga istarskog dijalekta sastoji se od kratkog silaznog (ä) i dugog silaznog naglaska (â), akuta (ã) te nenaglašene duljine (ā) i nenaglašene kračine (ă). Mjesto naglaska je uglavnom staro u svim pozicijama, osim na kratkoj otvorenoj ultimi. Kratki silazni naglasak je otud dosljedno pomaknut, pri čemu se neovisno o kvantiteti prethodnog sloga ostvaruje akut: *võda < vodä, žẽna < ženä, trãva < trāvä, vĩno < vīnö.*

Distribucija:

Kratki silazni naglasak u početnom slogu riječi: *väjka, dïca, döli, döma, pöle, dëlo, dröpa, žïce, lïto, lïtri, mïsecu, žëlo...;* u središnjem slogu u riječi: *igräli, bičiklëte, xodïi̯a, ucïmati, ušprïcati, malvazïju, rakïja...;* u dočetnom slogu u riječi u zatvorenoj ultimi: *lozäh, Tinjän.*

Dugi silazni naglasak u početnom slogu riječi: *mâle, škôlu, zâjno, lîpo, mâlice, ni pût;* u središnjem slogu riječi: *uzâda, utûkla, u gimnâziju, zatûči, posâdiš;* u dočetnom slogu riječi: *pedespêt*, *imâ*.

Čakavski se akut javlja pri pomaku siline s kratkoga silaznoga naglaska u otvorenoj ultimi na prednaglasnu duljinu: *vĩna (< vīnö), bĩlo (< bīlö)*, *palũne* (< *palūnë*), *blĩzu (< blizü)* i u otvorenoj ultimi na prednaglasnu kračinu (tzv. kanovačko duljenje): *tãko (< takö), sẽlo (< selö), õna (< onä), sẽstri (< sestrï)...*

Čakavski se akut javlja i na starim jezičnopovijesnim pozicijama (na dugim vokalima nastalim stezanjem dvaju kratkih, od kojih je drugi nosio naglasnu silinu) *nĩsan (< ni+jësan), nĩmamo (< ne+ïmamo)*... Katkada se akut pojavljuje i u drugim kategorijama (riječ je o novijim pomacima) – na antepenultimi: *načĩnjali, vežĩvati...;* pred zatvorenom ultimom: *vĩšak, večĩnon.*

Prednaglasna se duljina (ā) javlja neposredno ispred kratkih naglašenih slogova: *kūpïli, zatēgnüti, vēzäti, dāväti.*

3.1.5. Izmjene šumnika u zatvorenu slogu jedna su od bitnih osobitosti čakavskoga jezičnoga sustava. U Butorima je ovjerena: zamjena afrikata frikativom – *niš < nič: Od tẽga ni* ***nïš;*** zamjena okluziva sonantom: *Oko* ***jedanäjst, dvanäjst;*** potpuna redukcija okluziva – *jẽna, jẽno* (= 'jedna, jedno'):...*täko da je na* ***jẽnu*** *strânu*...; *nijẽna, nijẽno* (= 'nijedna, nijedan').

3.1.6. Oblici pomoćnoga glagola *biti* za tvorbu kondicionala *bin, biš, bi (plesa, plesala, plesalo); bimo, bite, bi (plesali, plesale, plesala)* čakavska su morfološka jezična značajka najvišega razlikovnog ranga. Takvi su oblici potvrđeni i u mjesnome govoru Butora: ...*ïnače* ***bimo*** *učïnïli vïše da ne pröda*mo...; ...*jâ* ***bin*** *volïja da püšti*...

3.2. Čakavske jezične značajke nižega razlikovnoga hijerarhijskoga ranga u mjesnome govoru Butora

3.2.1. Samoglasnički i suglasnički inventar

Samoglasnički inventar Butora ima pet jedinica *(a, e, i , o, u)* i samoglasno *r̥*, a suglasnički 23, odnosno 24 fonema. Afrikata *(ʒ́)*, koja u jugozapadnome istarskome dijalektu dolazi samo u primljenicama, u ovome je idiomu nesustavno zabilježena u nekoliko primjera. To se može tumačiti doticajem s hrvatskim standardnim jezikom na kojemu su se mlađi stanovnici obrazovali (*tuʒ́i, tuʒ́ina, graʒ́ani, roʒ́eńe).*

SUGLASNICI	OKLUZIVI			FRIKATIVI				AFRIKATE		SONANTI							
Zvučni	b	d	g	z	ž				(ʒ́)								
Bezvučni	p	t	k	s	š	x	f	c	č								
Neutralni										m	n	ń	v	r	j	l	ḷ

3.2.2. U mjesnome govoru Butora refleks *ě* je ikavski, i to u leksičkim i gramatičkim morfemima. Primjerice: u leksičkim morfemima – ...*kad ste vî bĩli* ***dïca***...; ...*pöšli ste* ***näprid***...; ...*u kên* ***mïsecu***...; u gramatičkim morfemima: *Su bili* ***sẽstri*** *kūpïli*...

Ekavski je refleks zabilježen u imenici *delo* i glagolu *delati*: ...***dëlo*** *u lozäh pöčne*...; *Vĩno* ***dëlamo****, vĩšak pröda*mo; ...*rüčne pâse od žïta se* ***dëlalo***...

3.2.3. Prijedlog *u* (< *və* < *vъ) ovjeren je kao samostalan prijedlog: ...*ste xodïli* ***u*** *škôlu, nâjprïje* ***u*** *Jakovïci, pak* ***u*** *Tińän*...; kao prefiks u složenica: *Vĩna* ***učïnin*** *za sëbe*

sëdansto lïtri...; kao *va* u primjerima: ***Väjk** san glëda lîpo te mâlice...*; *Vazän, vazmëni* te u reduciranom obliku: *Ta su dïca lîpo* ***zgöjena***.

3.2.4. U prezentskoj osnovi praslavenskoga glagola **mogti – moći* izvršen je prijelaz *ž* u *r* pa paradigma toga glagola glasi: *moren, moreš, more; moremo, morete, moru: ...tö van* ***ne mören*** *säd nabrojïti...*; *...kî van* ***pomöre*** *dëlat löze?*

3.2.5. Sonant *l* zadržan je na dočetku unutrašnjega sloga u imenica – (G jd.) *dõlca : doläc* (N jd.), (G jd.) *pâlca : pälac* (N jd.), (G jd.) *tẽlca : teläc* (N jd.), dok su u množini mogući i ostvaraji s reduciranim fonemom: *dõci, kõci*. U jd. m. r. glagolskoga pridjeva radnog sonant *l* se vokalizira u *a* pa s vokalom na dočetku osnove formira dvovokalne sekvencije: *aa, ea, ia, oa, ua*, koje se eliminiraju na dva načina: sažimanjem, u primjeru *aa > a (držâ, imâ)* ili umetanjem hijatskoga *i̯*: *ea > ei̯a, ia > ii̯a, oa> oi̯a, ua > ui̯a (stïi̯a, bïi̯a, uböi̯a, čüi̯a)*. U pridjeva m. r. sonant *l* se vokalizira na isti način kao i u glagolskih pridjeva radnih: *cïi̯a, debëi̯a, vësei̯a, göi̯a*.

3.2.6. Suglasničke skupine

Praslavenska je suglasnička skupina **čr* neizmijenjena: *čr̥n, črnïje, črčäk črčî, črl̥ïv, čr̥v, črïvo*.

Praslavenska se suglasnička skupina **di̯* i starohrvatska *dəj* jotovanjem ostvaruju kao *ž: ti̯ži, mež* te pod utjecajem hrvatskoga standardnoga jezika kao (*ʒ́*): *tüʒ́i, tüʒ́a, tuʒ́ïna, mläʒ́i, gräʒ́ani, mläʒ́a, räʒ́e*. Glas [*ʒ́*] se ostvaruje i u primljenicama: *ânʒ́el*. U komparativu pridjeva *mlad, sladak, gladak* zabilježeni su oblici: *mläjži, släjži, gläjži*.

Praslavenske se suglasničke skupine **ski̯* i **sti̯*, odnosno starohrvatske *stəj* i *skəj*, jotovanjem ostvaruju kao *št: ogńïšte, klïšta, strnïšte, kopïšte*, a kao *šč* u prezentu glagola iskati: *ïščen, ïščeš, ïšče, ïščemo, ïščete, ïšču* i stiskati: *stïščen, stïščeš, stïšče, stïščemo, stïščete, stïšču*. U mjesnome govoru Butora prevladava odraz *št*, stoga se ovaj idiom može pribrojiti štakavskim govorima jugozapadnoga istarskog dijalekta.

Rezultat jotovanja praslavenske suglasničke skupine **zgi̯*, odnosno starohrvatske *zgəj*, u mjesnome govoru Butora je *žd – möždani* (= 'mozak'). Takav je i kod praslavenske suglasničke skupine **zdi̯*, odnosno starohrvatske *zdəj* – (N jd. *daž*) G jd. *däžda*, D jd. *däždu, dažd'ïti*. U imenici *grôjze* sačuvan je metatizirani refleks praslavenske suglasničke skupine **zdi̯*, odnosno starohrvatske suglasničke skupine *zdəj > jz (Ke vrste* ***grôjza*** *sve ïmate?*).

3.2.7. Suglasnička skupina *jd* ostvaruje se u prezentskoj osnovi glagola *ići (<*idti): dôjde, pôjde*, a *jt* u infinitivnoj osnovi: *dôjti, pôjti (...morân* ***dôjti*** *kad je za vëzäti...)*.

3.2.8. Odraz praslavenske skupine **vьsь* sačuvan je u metatiziranoj osnovi starojezične neodređene zamjenice *vьse, vьsa, vьsi, vьsega, vьsěhъ > vəse, vəsa, vəsi, vəsega, vəsěhə > *vse, *vsa, *vsi, *vsega, *vsih > svë, svä, svï, svëga, svîh (...****svë*** *se je to potrošïlo...; ...prïje* ***sväke*** *tr̥ke...)*.

3.2.9. Zamjena završnoga *m* u *n* javlja se u instrumentalu jednine imenica: *...san xodïi̯a* ***z bičiklëton*** *u Tińän...*; instrumentalu zamjenica: ***š ńîn*** *nĩsan xodïi̯a na tr̥ke...*; u lokativu brojeva: *u* ***desêten, jedanäjsten*** *mïsecu se posïjalo...*; u 1. l. jd. prezenta glagola: *...**nĩsan** stïi̯a...; ...**morân** nâjti...; ...jâ mu sämo **govörin;*** u priloga: *...**počĕtkon** sêdmega mïseca se žëlo...*

3.2.10. Infinitivi su u mjesnom govoru Butora cjeloviti (*-ti* ili *či)*: *Trëba xi* ***skopäti, odvoräti*** *nâjprïja, pa* ***skopäti****, pa* ***zatēgnüti*** *žïce,* ***zatûči*** *palũne i önda xi* ***vežĩvati***; *tĕči, rĕči.*

3.2.11. Izostaje zamjenjivanje mekonepčanih suglasnika sibilantima u dativu i lokativu jednine imenica ženskog roda (*rũki, nõgi*) te u nominativu množine imenica muškog roda (*vrâgi, svidõki*). U 3. l. mn. prezenta i u 2. l. jd. imperativa mekonepčani se suglasnici analoški palataliziraju (*rĕču, sĩču; rĕči, sĩči*).

3.2.12. Zabilježena je kontaktna asimilacija u primjerima *s* > *š – š ńôn, š ńîn (I* ***š ńîn*** *ste osvojïli kakövu nâgradu?),* a disimilacija *mń* > *ml̥* u primjerima *dïmlak, dïmlačar* i *sũmla.*

3.2.13. Oblici upitne i odnosne zamjenice za značenje 'živo' – 'koji' stegnuta su oblika: *kî, kâ, kô (Kî van pomöre, stëšo mäma?; ...kãko je kî imâ; ...u kên mïsecu?)*, no sporadično se, zbog utjecaja hrvatskoga standardnog jezika, javljaju i nestegnuti oblici *koji, koja, koje (...**köji** su stävlälï unûtra...; ...zavïsi **koju** san vozïi̯a i **köje** vrîme je to bîlo...).*

3.2.14. U Butorima se sonant *v* kao drugi član početne suglasničke skupine u slogu reducira ispred sonanta *r* ili samoglasnoga *r̥* unutar istoga ili susjednoga sloga: *četr̥ti, četrtäk, tr̥d/a/o, str̥dnuti, črčït , črčäk, rēbäc* (= 'vrabac').

3.3. Arealne jezične značajke mjesnoga govora Butora

3.3.1. U korijenskome morfemu glagola *krësti* i *rêsti* te u njihovim oblicima *ukrësti, ukrëla, ukrëi̯a; urêsla, zarêsla, narêsti, narêslo, srêsli* potvrđen je prijevojni lik s *e*. Takav je prijevojni lik i u imenici *rēbäc* (= 'vrabac').

3.3.2. Protetsko *j* potvrđeno je u sljedećim primjerima: ***Jöpet*** *nĩsi* ***jïa****.; Želîn vas* ***jöpet*** *vïi̯ïti.;* ***Jänke*** *rakïju, dä, dëlamo.*

3.3.3. Glagol u značenju 'ići', 'kretati se', u mjesnome govoru Butora ostvaruje se infinitivnom i prezentskom osnovom. Infinitivna osnova glagola *hodïti* (nesvrš.) – *ići*, ostvaruje se u glagolskom pridjevu radnom, u perfektu i 2. l. jd. te 1. i 2. l. mn. imperativa *(önda san ja* ***xodïi̯a****...; ...ste* ***xodïli*** *doli u Jakovïci...; ...nî se zâjno* ***xodïlo*** *döma...; ...õna je* ***xodïla*** *u gimnâziju...;* ***Xöte*** *döma!).* Prezentska osnova glagola **grędti*, (nesvrš.) – ići, ostvaruje se u prezentu: *grên, grêš, grê; grẽmo, grẽte, grẽdu* i 3. l. jd. i mn. imperativa – *neka grê, neka grẽdu.*

3.3.4. Paradigma zanijekanoga prezenta glagola *imäti* glasi: *nîman, nîmaš, nîma; nîmamo, nîmate, nîmaju (**Nîman** läzno.),* a *biti: nĩsan, nĩsi, nî; nĩsmo, nĩste, nĩsu (...ali **nĩsan** stïi̯a...; ...**nî** bilo väjka kömbaji...; ...od tẽga **nî** nïš...).*

3.3.5. Genitiv i akuzativ osobne zamjenice *oni* imaju nenaglašeni oblik *hi* koji je nastao metatezom njegovih fonoloških sastavnica. (G – *Nî* ***xi*** *dȍma.;* A – *Trëba* ***xi*** *skopȁti...; ...morân* ***xi*** *nâjti...).*

Zaključak

Mjesni govor Butora prema istraživanim jezičnim značajkama na alijetetnoj, alteritetnoj te arealnoj razini razlikovnosti pripada, prema Brozovićevoj klasifikaciji čakavskih dijalekata, jugozapadnomu istarskomu ili štakavsko-čakavskomu dijalektu. Istraživane jezične značajke Butora jednake su susjednim, dosad istraženim, značajkama tinjanskih ikavskih govora.

Govor srednje, ali i mlađe, generacije još uvijek čuva velik broj čakavskih jezičnih značajki. Promjene su zabilježene tek u korištenju veznika *jer* umjesto očekivanoga *aš*, sporadičnomu uvođenju nestegnutih oblika upitno-odnosne zamjenice *koji* i fonema (*ʒ*). U neobveznom razgovoru zabilježena je i frekventnija uporaba standardnoga hrvatskoga jezika kad se govori o aktivnostima karakterističnima za mlađu i srednju generaciju (primjerice sudjelovanje u automobilskim utrkama).

Literatura

Brozović, Dalibor, Pavle Ivić, *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski,* Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb, 1988.

Hraste, Mate, "O kanovačkom akcentu u Hrvatskoj", Filologija, 1957., 1, str. 59–74.

Hraste, Mate, *Govori jugozapadne Istre*, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 1964., str. 5–36.

Lisac, Josip, "Nastanak i razvoj jugozapadnoga istarskog dijalekta", Nova Istra, 24, 2003.a, br. 2, Pula, str. 195–198.

Lisac, Josip, *Hrvatska dijalektologija 1., Hrvatski dijalekti i govori štokavskog narječja i hrvatski govori torlačkog narječja*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb 2003.b.

Lisac, Josip, "Glasovi jugozapadnoga istarskoga dijalekta", u: *Drugi Hercigonjin zbornik*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2005., str. 219–222.

Lisac, Josip, *Hrvatska dijalektologija 2., Čakavsko narječje*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2009.

Lončarić, Mijo, *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb, 1996.

Lukežić, Iva, *Čakavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1990.

Lukežić, Iva, *Govori Klane i Studene*, Libellus, Crikvenica, 1998.a.

Lukežić, Iva, "Štokavsko narječje (Nacrt sveučilišnih predavanja)" *Radovi Zavoda za slavensku filologiju,* 1998.b, br. 32, str. 117–135.

Małecki, Mieczysław, *Przegląd słowiańskich gwar Istrji*, Polska akademja umjętności, Krakow, 1930.

Małecki, Mieczysław, *Slavenski govori u Istri*, HFL, Rijeka, 2002.

Moguš, Milan, *Čakavsko narječje, Fonologija*, Školska knjiga, Zagreb, 1977.

Pliško, Lina, *Govor Barbanštine*, Filozofski fakultet Pula, Pula, 2000.

Pliško, Lina, "Štakavsko-čakavski govori Tinjanštine – mjesni govor Hlistića", *Croatica et Slavica Iadertina*, 2007., br. 3, str. 95–106.

Pliško, Lina, Tatjana Ljubešić, "Novija istraživanja mjesnoga govora Kringe", *Croatica et Slavica Iadertina*, 2009., br. 5, str. 97–105.

Ribarić, Josip, "Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluotoku Istri", *Srpski dijalektološki zbornik*, 1940., knj. 9, str. 1–207.

Ribarić, Josip, *O istarskim dijalektima: razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkog govora*, Josip Turčinović d. o. o., Pazin, 2002.

Šimunović, Petar, "Mozaik istarskih govora", Istra, 23, 1985., br. 3 – 4, str. 66–72.

Vranić, Silvana, *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*, Filozofski fakultet u Rijeci, Odsjek za kroatistiku, Rijeka, 2005.

SUMMARY
Lina Pliško – Melani Ivetić
THE BUTORI DIALECT

In the literature on dialects, the dialect spoken at Butori has not been described yet, which is also the case with the majority of štakavian-čakavian dialects in the Tinjan region. The paper presents the results of the research into the Butori dialect in terms of differences at various linguistic levels. We compared the linguistic features of Butori with the neighbouring Tinjan dialects, already researched. We concluded that the results obtained at all the linguistic levels coincided with each other and presented a homogeneous group of Tinjan dialects.
According to Brozović's classification of dialects, the one spoken at Butori belongs to the South-west Istrian or Štakavian-Čakavian dialect.

Key words: *Butori; Istria; Municipality of Tinjan; South-west Istrian or Štakavian-Čakavian dialects; Čakavian dialect*